

нової культури людського життя. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2000. – № 1. – С. 49-52.

Анотація

Современные темпы развития цивилизации обостряют такназываемую проблему «отцов и детей», т.е. возникают вопросы взаимосвязи поколений. В данной статье рассматривается проблема формирования информационной культуры школьников через взаимодействие школы и семьи, что на наш взгляд может способствовать решению этой проблемы.

Смалько О.А.

Кам'янець-Подільський державний університет

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ
СУЧАСНИХ СИСТЕМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Загальна постановка проблеми. В умовах формування суспільства сервісу і знань, створення конкурентоспроможної зони вищої освіти актуальними стають проблеми впровадження інноваційних підходів до змісту та організації навчання. Одним із напрямків вдосконалення освітнього процесу є широке розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій і на базі цього створення сфери дистанційної освіти.

Метою статті є розглянути основні принципи побудови систем дистанційного навчання, проаналізувати сучасні тенденції їх розвитку, форми організації навчання на відстані, деякі методичні і психологічні аспекти створення матеріалів для дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями організації і психолого-дидактичної підтримки дистанційної освіти, навчання через Інтернет в наш час займається багато вчених, наприклад, [1]-[4], адже це технологія найближчого майбутнього, в якій вбачається багато переваг, і яка вже тепер має позитивні результати.

Простежуючи історію розвитку дистанційної форми навчання, що постійно змінюється внаслідок вдосконалення технічних засобів і нововведень у технологіях навчання: починалась з розповсюдження друкованих засобів, пізніше супроводжувалась використанням засобів інтерактивного телебачення, аудіо- і відеозаписів, CD-дисків, а тепер з використанням DVD-технологій, Web-конференцій, можливостей Інтернет і послуг компаній супутникового зв'язку, можна помітити різноманіття моделей та дидактичних форм її організації – без фізичної присутності викладача, з епізодичним втручанням викладачів-консультантів, резидентне навчання, прогресивне розподілене навчання, з використанням кур'єрів (звісно при переміщенні на невеликі

відстані) і т.д.

Прихильність до дистанційної освіти росте з кожним днем, хоч територіально нерівномірно, наприклад, міжнародна організація “World MBA Tour” виявила, що найбільш лояльними до такої форми навчання є іспанці, чехи, угорці і турки, інші, зокрема слов'яни, здебільшого довіряють очній формі.

Звичайно, використання дистанційних форм навчання дозволяє отримувати освіту без відриву від звичного соціального середовища, виробництва чи іншої діяльності, знаходячись на великій відстані від вищого освітнього закладу потрібного профілю (в тому числі престижного, столичного), значно економлячи матеріальні та часові ресурси. Така модель отримання освіти, безумовно, є зручною для людей з обмеженими можливостями, інвалідів, людей похилого віку, для тих, хто бажає підвищити кваліфікацію, отримати додаткову освіту, перекваліфікуватись, при цьому залишаючи багато часу для самостійної роботи, занять наукою, професійної діяльності та іншого роду занять.

Для навчального закладу це також економія: в плані швидкої окупності технології, зменшення витрат на оплачування праці викладачів, оренду приміщень, можливість “набору” великої кількості студентів при відносно обмеженому персоналі центру [4].

Покладаючись на результати експериментальних досліджень, що проводились в різних наукових галузях: нейрофізіології, біохімії мозку, когнітивної, вікової, диференціальної і педагогічної психології та виходячи з виявлених взаємозв'язків між процедурами сприймання і засвоєння знань та особливостями мислительної діяльності, системних, кліткових і молекулярних процесів пам'яті людини, в основу проектування навчального процесу при віртуально-тренінговій технології дистанційної освіти слід покласти наступні принципи: балансовий метод визначення об'єму змісту навчання, багаторівневу організацію знань, пофазову модель організації навчання.

За допомогою балансового методу визначається кількість понять і вмінь, яку може отримати за навчальний період середній студент. В якості одиниці виміру навчального часу фахівці пропонують використовувати академічну годину, рівну 40 астрономічним хвилинам.

Багаторівнева модель засвоєння знань передбачає наявність кількох рівнів, на яких відбувається формування в свідомості індивідів нових понять і вмінь: рівень представлення, рівень впізнавання, рівень відтворення.

З метою найкращого розуміння взаємозв'язків між психологічними

процесами, що відбуваються при засвоєнні знань, і особливостями організації навчального процесу формується модель пофазового засвоєння знань, яка складається з таких фаз: імпринтінгу (від англ. print – фіксування), меморайзингу (від англ. to memorize – виучувати), авторизації (наповнення знань особистісним змістом, включення їх до власного досвіду) та ініціації (офіційне визнання досягнутого рівня знань і умінь). Останні дві фази інколи об'єднують під однією назвою – актуалізація.

Для того, щоб задовольняти смаки і потреби всіх користувачів система дистанційного навчання повинна володіти такими властивостями:

- формувати знання (тут знання формуються практично автономно від викладача шляхом самостійної роботи студента над матеріалом; для студентів-початківців і студентів гуманітарних спеціальностей обов'язково слід забезпечити інтерактивну взаємодію з т'ютором, викладачем);

- формувати “знання про те, як здобувати знання”;

- формувати знання про те, як планувати і будувати свою кар'єру з обраного фаху (для мотивації навчання);

- формувати професійне мислення;

- наявність системи зворотного зв'язку зі студентом в реальному часі;

- наявність системи ідентифікації студента (яка повинна використовувати методи штучного інтелекту, що дозволяють в інтерактивному режимі відстежувати психомоторні та інші індивідуальні характеристики студента і порівнювати їх в процесі інтерактивного спілкування для кожного конкретного студента з еталонними значеннями, розміщеними у базі даних, створеній на початку навчальної діяльності);

- реалізація потужної системи мотивації навчання студента, що спонукає його до активної пізнавальної діяльності (здебільшого за рахунок перегляду змісту методичних матеріалів) [4];

- інформація, що передається за допомогою мереж, повинна бути однозначно зрозумілою;

- не можна приховувати чи урізати інформацію, щоб уникати дискомфорту користувачів у рамках системи;

- система повинна надавати користувачам можливість копіювати (друкувати) найбільш потрібні фрагменти навчальної інформації для подальшого їх використання;

- необхідно знати якомога більше про те, як суб'єкти навчальної діяльності сприймають дії і висловлювання викладачів, та дотримуватись найсприятливіших для навчання умов;

– інформацію слід подавати тематичними розділами, частинами (найкраще з реалізацією модульного принципу) [3].

В основному у віртуально-тренінговій технології дистанційного навчання навчальний модуль включає в себе такі засоби навчання: лекцію, навчальні комп'ютерні заняття, самостійну роботу, активний семінар, контрольне тестування. Заняття по кожному модулю, як правило, організується в такій послідовності:

– глосарне навчання (робочий підручник, занурений у навчальне середовище);

– оглядове навчання (робочий підручник, відео- і аудіолекції, лекції по інтерактивному телебаченню);

– алгоритмічне засвоєння вмінь (робочий підручник, навчальні комп'ютерні програми);

– розвиваючий тренінг (виконання домашніх завдань і курсових робіт, активні семінари, навчальні комп'ютерні програми);

– контроль знань (стандартний тест по модулю) [2].

Модульний принцип навчання найкраще переводити в електронну форму. Він дозволяє структурувати та дозувати навчальну інформацію, призначену для передачі студентам, часто контролювати її засвоєння, чітко виділяти в ній те, чому в результаті засвоєння модуля можна навчитися, які навички отримати, як застосувати їх на практиці і т.д. Користувачам при такій організації навчальної діяльності зручно обирати індивідуальний темп навчання, потрібні модулі, пропускати вже знайомі порції знань, повторювати найнеобхідніші, при цьому знаходячись у комфортних для них умовах.

Під час реалізації діалогової взаємодії засобами комп'ютерних комунікацій слід дотримуватись таких вимог:

– не перевантажувати партнера великими текстовими повідомленнями, які потрібно читати з екрану;

– інформацію на екранному кадрі слід формувати з дотриманням порад психологів та дизайнерів, необхідним чином дозуючи текстові, графічні дані, анімаційні ролики та відеоефекти, продумано добирати кольори фону, символів і т.ін.

– мати канал зв'язку, що забезпечує швидку та надійну доставку інформації, екологічно безпечний екран і комп'ютер;

– не залишати без уваги будь-яке повідомлення партнера, тобто обов'язково висловлювати свою, видиму партнеру, реакцію, використовуючи при цьому колір і символи для надання (у випадку необхідності) емоційного

забарвлення своїй реакції;

– мати можливість відстроченої у часі комунікативної активності для обдумування своїх висловлювань;

– враховувати, що грамотність, стиль і культура письмової мови спричиняють істотний вплив на формування власного образу у партнера;

– приймати до уваги можливість спотворень при формуванні образу партнера;

– намагатись бути природним і розкутим у своїх висловлюваннях, при цьому краще не вживати двозначних висловлювань і жартів [3].

Взагалі, крім суто педагогічних задач, дистанційне навчання сприяє розв'язанню ряду соціальних і економічних проблем:

– підвищення загальноосвітнього рівня населення;

– розширення доступу до вищих рівнів освіти;

– більш повне задоволення соціальних та індивідуальних потреб на всіх рівнях освіти;

– розширення професійних контактів, налагодження територіальних зв'язків;

– підвищення кваліфікації і перепідготовки фахівців у зв'язку з переходом на нові технології виробництва;

– подолання в ряді регіонів і країн труднощів, викликаних несприятливою соціально-економічною і демографічною ситуацією [1].

Висновок. Звісно, на сучасному етапі розвитку обчислювальної техніки, супутникових і комп'ютерних комунікацій дистанційне навчання не вдається реалізувати скрізь у повній мірі. До того ж, така форма одержання знань потребує наявності у користувачів високого рівня самостійності, навчально-пізнавальної активності і дисципліни інтелектуальної праці. Але роль посередницької ланки в системі надання освітніх послуг комп'ютеру відводити можна і потрібно. Лише надання таких послуг повинно реалізовуватись з централізованим контролем відповідних міністерств і відомств, з інтеграцією зусиль багатьох установ освіти та за “прозорими” програмами.

Використана література

1. Андреев А.А., Троян Г.М. Основы Интернет-обучения. – М.: Изд-во Московского международного института эконометрики, информатики, финансов и права, 2003.

2. Багдасарова Н.А., Чмыхова Е.В., Богданов И.В. Психологические аспекты дистанционного образования // Инновации в образовании. – № 5. – 2003. – С. 78-90.

3. Лозовая С.Ю., Воронов В.П. Коммуникативные проблемы, возникающие в ходе Интернет-обучения // Материалы международной научно-методической Интернет-конференции «Информационные технологии в образовательной среде современного вуза». – Белгород: БГТУ им В.Г.Шухова, 2004.

4. Моисеев В.Б. Элементы информационно-образовательной среды высшего учебного заведения. – Ульяновск: УлГТУ, 2002.

Аннотация

В статье рассказывается об основных принципах построения систем дистанционного обучения, анализируются современные тенденции их развития, формы организации обучения на расстоянии, некоторые методические и психологические аспекты создания материалов для дистанционного обучения.

Сова М.О.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

**ХУДОЖНЯ ВЗАЄМОДІЯ: СУТНІСТЬ,
СТРУКТУРА, ФУНКЦІОНУВАННЯ**

Процес входження освіти у нові соціокультурні відношення супроводжується вирішенням комплексних проблем, багатоаспектним вивченням складних об'єктів пізнання, що пов'язано з використанням сучасних досягнень у науковому і художньому знанні, збільшенням їх інформаційної ємності, узагальненості та системності. У зв'язку з цим зростає роль органічної взаємодії різних галузей знання і, відповідно, творчих зусиль спеціалістів широкого профілю, необхідних для розробки і впровадження комплексних проектів. Тому дедалі більшої актуальності набуває осмислення процесів прирощування знань та руху їх до єдності завдяки використанню такого могутнього внутрішнього резерву як взаємодія, котра покликана об'єднати загальні і спеціальні знання в єдину систему – людинознавство, конституйовану різноманітними відношеннями та взаємозв'язками, та їх взаємодія дозволяють виявити загальні основи єдності процесів пізнання, розкривають закономірні зв'язки об'єктів і явищ, уможлиблюють їх багатовимірне осягнення предметів вивчення як соціокультурних феноменів.

Розкриття численних аспектів категорії взаємодії здійснюється дослідниками різних галузей знання – філософії (М.Депенчук, С.Кримський), естетики (Ю. Борєв, М. Каган), психології (Б. Ананьєв, Я.Пономарьов), педагогіки (І. Козловська, Т. Рейзенкінд, Г. Шевченко), мистецтвознавства (О. Боднар, Я.Зись), праці яких присвячені виявленню закономірних зв'язків, що відбуваються у навколишньому середовищі та внутрішньому світі людини, виробленню механізмів, які забезпечують встановлення взаємодії, компліментарності та системної впорядкованості об'єктів вивчення.

Проте узагальнення і конкретизація універсального феномена взаємодії у